

SCOL Bestuursmodule

Addendum bij de SCOL Sociale Competentie Observatie Lijst

Colofon

Inhoud en tekst

CED-Groep, Onderzoek en Ontwikkeling

Marjon ten Heggeler

Sabina Pot

Softwareprogramma SCOL

Met dank aan de besturen die hebben meegewerkt aan de ontwikkeling van de SCOL Bestuursmodule.

© CED-Groep, Rovict, versie maart 2022

Inhoud

Inleiding	4
Opbrengstgericht werken volgens de 4D-cyclus*	5
1. Data	6
2. Duiden	7
3. Doelen	12
4. Doen	13
Cyclisch proces	14
Literatuur.....	15

Inleiding

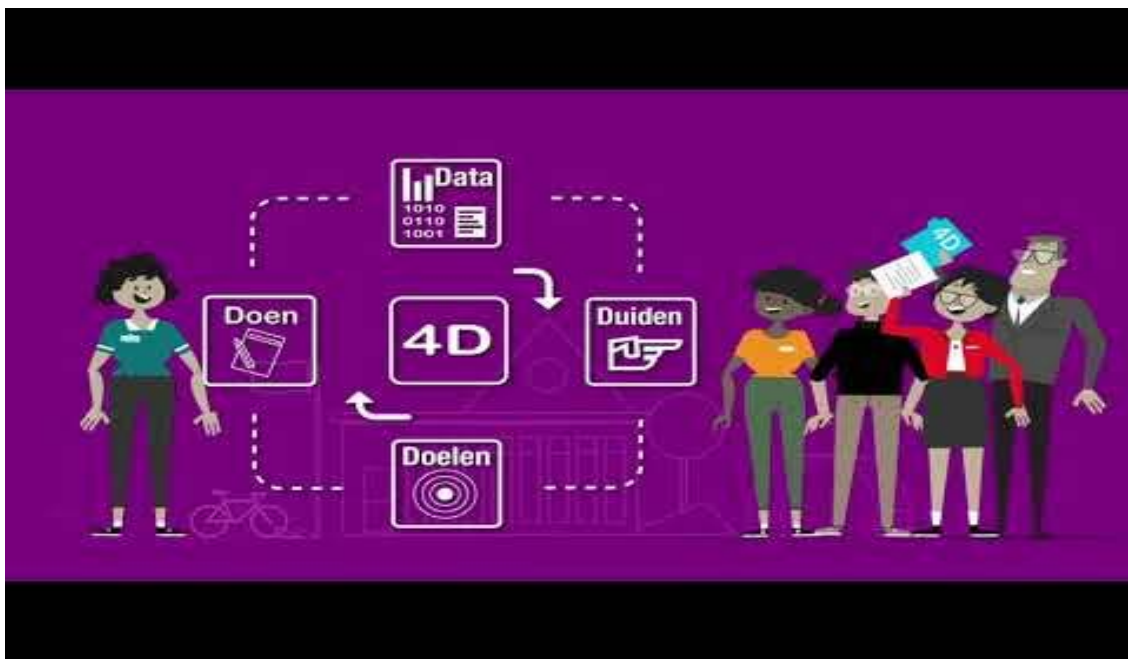
De SCOL is een instrument om de sociale competentie van leerlingen in kaart te brengen. De SCOL Bestuursmodule geeft schoolbesturen inzicht in de SCOL-scores van alle scholen binnen het bestuur. Het bestuur en mogelijk bovenschoolse kwaliteitsmedewerkers kunnen zo de ontwikkelingen op het gebied van sociale competentie en veiligheid van individuele scholen en alle scholen binnen het bestuur volgen en analyseren middels de bestuursoverzichten voor de SCOL, de LeerlingSCOL en de Monitor Sociale Veiligheid. Tevens geeft het toegang tot alle schooloverzichten.

In dit addendum bij de Handleiding SCOL leest u op welke manier u te werk kunt gaan met de data uit de SCOL Bestuursmodule. We volgen hierbij de systematiek van opbrengstgericht werken in 4D, waarin het analyseren van data, het benoemen van ambities en het uitstippelen van de weg om de ambities te kunnen realiseren centraal staat. Zo kunt u met de SCOL werken aan het optimaliseren van de opbrengsten op het gebied van sociale competentie.

In de SCOL Help van de bestuursmodule vindt u de uitleg bij de verschillende schermafbeeldingen. In dit addendum gaan we in op de toepassing en het gebruik van de data.

Opbrengstgericht werken volgens de 4D-cyclus*

Bekijk hier het filmpje voor een eerste indruk van het werken volgens de 4D-cyclus: [Hoe werk je als school opbrengstgericht?](#)

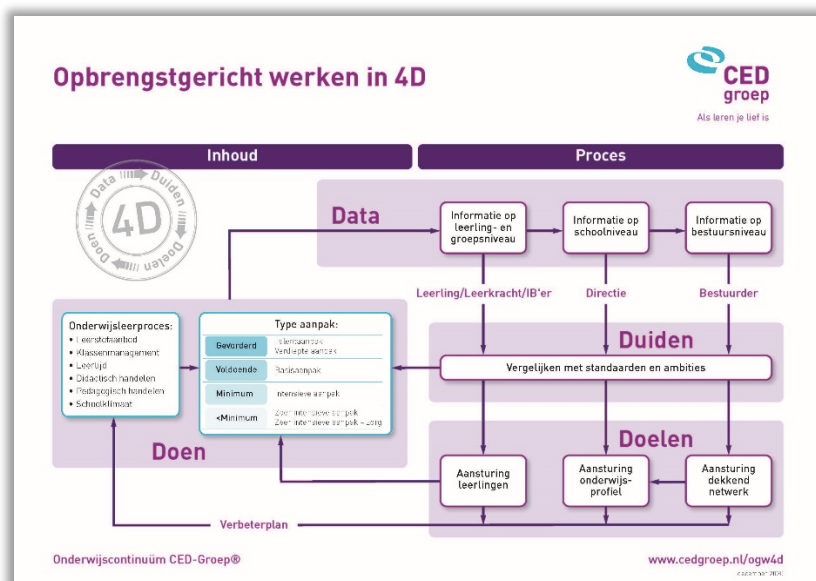

*De werkwijze Opbrengstgericht werken in 4D (OGW4D©) is ontwikkeld door de CED-Groep (2021).

Opbrengstgericht werken in 4D is een beproefde manier om grip te krijgen op al je processen en is gebaseerd op een onderscheidende onderwijskundige visie. Op een duurzame manier écht het beste halen uit alle kinderen, door op een cyclische manier gebruik te maken van data. Opbrengstgericht werken heeft tot doel om optimale resultaten, optimale opbrengsten bij alle leerlingen van een school te realiseren. Als we binnen OGW4D spreken over opbrengsten, dan omvat dit de resultaten van de vakspecifieke en de vakoverstijgende resultaten.

Bij opbrengstgericht werken in 4D doorlopen scholen voortdurend vier fasen:

1. Data: verzamelen van de beschikbare gegevens,
2. Duiden: analyseren van de beïnvloedbare kenmerken van het onderwijsleerproces,
3. Doelen: stellen van meetbare, hoge ambities,
4. Doen: realiseren van de doelen met passende interventies.

Afbeelding 1. Onderwijscontinuüm CED-Groep.

Met de CED OGW4D-werkwijze werken scholen planmatig aan verbetering. De werkwijze is toepasbaar bij alle domeinen van het onderwijs, dus ook op het gebied van welbevinden, sociaal gedrag, leren leren en sociaal emotionele ontwikkeling (Expertteam OGW4D, 2021). Door gedrag als een vak te benaderen kan de school ambities stellen voor het gewenste sociale gedrag en het leergedrag van leerlingen. Op basis daarvan kan een school, een bestuur of een groep scholen een basisaanpak vormgeven om dit gedrag aan te leren. De leerlijnen leren leren en sociaal gedrag van de CED-groep zijn opgenomen in de SCOL, deze bieden houvast om ambities en tussendoelen te stellen.

Meer over de werkwijze OGW4D leest u in het boek *Opbrengstgericht werken in 4D, Zo verbeter je onderwijs planmatig* (Expertteam OGW4D, 2021).

1. Data

Om leeropbrengsten voor leergebied overstijgende vakken te kunnen optimaliseren is data nodig. De data van de SCOL en de LeerlingSCOL worden twee keer per jaar verzameld; in het najaar en in het voorjaar. Scholen kunnen de MSV (Monitor Sociale Veiligheid) één of twee keer per jaar afnemen. De data-levering aan de Inspectie van het Onderwijs vindt één per jaar plaats. Daarbij kan de school er voor kiezen om beide afnames of slechts één van beide afnames door te geven.

Blijf in controle over de data: Gebruik data, toetscijfers, observaties en systemen om inzicht te krijgen in de kwaliteit van het onderwijs, het handelen van de leraren en de ontwikkeling van de leerlingen.

De SCOL Bestuursmodule geeft u zicht op de volgende data:

<p>Bestuursoverzichten</p> <p>Het bestuur (kwaliteitsmedewerker /een door de bestuur-admin aangemaakte gebruiker op bestuursniveau) heeft altijd toegang tot:</p> <ul style="list-style-type: none">
- Bestuursoverzichten: Bestuur Afname en Bestuur Trend
- Alle schooloverzichten van de SCOL, de LeerlingSCOL en de MSV (Monitor Sociale Veiligheid).
<p>Bestuursoverzicht Afname</p> <p>Hiermee analyseert u voor de SCOL, LeerlingSCOL en de MSV de resultaten op een specifieke afname, op basis van de landelijke norm of de schoolstandaarden per school. U kunt scholen en groepen van scholen met elkaar vergelijken en scholen sorteren op specifieke categorieën. In dit overzicht is direct zichtbaar welke scholen een rode of groene indicator hebben op schoolniveau.</p>
<p>Bestuursoverzicht Trend</p> <p>Hiermee genereert u trendgrafieken voor de SCOL, de LeerlingSCOL en de MSV op basis van de landelijke norm of de schoolstandaarden per school. U kunt de trendgrafieken opvragen voor individuele scholen of groepen van scholen. Lees meer hierover in de SCOL Help.</p>
<p>Schooloverzichten</p> <p>De bestuursmodule geeft toegang tot alle schooloverzichten van de scholen en schoolsoorten binnen het bestuur.</p> <p>Het biedt de mogelijkheid om in te zoomen op de resultaten van een individuele school of schoolsoort. Voor zowel de SCOL, de LeerlingSCOL als de MSV zijn alle schooloverzichten te raadplegen. Met de schoolkiezer wisselt u eenvoudig van school.</p>

2. Duiden

De data die in stap 1 zijn verzameld, worden in stap 2 van de 4D-cyclus geanalyseerd en geïdentificeerd.

De centrale analysevraag is: Wat is het effect van het onderwijs en de ondersteuning op de leerresultaten en de ontwikkeling van de leerlingen?

Hiervoor vergelijkt u de SCOL-scores met de landelijke norm, of met de schoolstandaard die de school zelf heeft vastgesteld. U checkt welke scholen op of boven (voldoende) en welke onder de norm (onvoldoende) scores.

Scholen voor speciaal onderwijs gebruiken de landelijke normering wellicht niet, maar hebben een eigen schoolstandaard ingesteld. Deze schoolstandaard zal lager dan de landelijke norm liggen. Zie Handleiding SCOL voor de toelichting over het vaststellen van de schoolstandaard.

Po-scholen die ruim boven de norm scores hebben wellicht ook een eigen schoolstandaard ingesteld. Deze schoolstandaard zal dan boven de landelijke norm liggen. Meer informatie over het bepalen van de schoolstandaard voor po-scholen leest u in de Handleiding SCOL.

Onderzoek naar de data

Om de duidingsvragen verder te kunnen te beantwoorden adviseren wij om onderzoek te doen naar de data. Het gebruiken van een vaste systematiek om data te analyseren helpt om meer informatie uit de data te halen en de deze te gebruiken bij het inrichten van het leerstofaanbod en het onderwijsleerproces in de volgende werkperiode.

Hulp nodig?

<https://www.cedgroep.nl/advies/opbrengstgericht-werken-aan-gedrag>

Bij het analyseren van de data kunt u de volgende duidingsvragen stellen:

- Komen de data overeen met de gestelde bestuursambitie? Scoort bijvoorbeeld 80% (of 90%) van onze scholen op of boven de norm of schoolstandaard?
Ook bij de so-scholen en de vso en/of pro-scholen, kijkt u welke scholen boven of onder norm scores. Scores zij boven of onder de ambitie die de school heeft gesteld (optie Schoolstandaard bij Norm kiezen)? Hoe scores zij op de verschillende categorieën? Zijn de scores omhoog of juist omlaag gegaan?
- Welke scholen vallen op? Bijvoorbeeld omdat zij onder of boven de norm scores, of waarbij een aantal van de groepen onder de norm scores (te zien aan het uitroepteken). Deze scholen kunt u nader analyseren door de betreffende school op te zoeken in de schooloverzichten.
- Ook kunt u een analyse doen op doelgroep, waarbij u bijvoorbeeld alleen de scholen selecteert met de doelgroep van leerlingen met een taalontwikkelingsstoornis, of scholen gericht op leerlingen met internaliserend en externaliserend gedrag.
- Zijn er verschillen in scores tussen locaties?
- Wat zijn de verschillen tussen de huidige data en de data van de vorige of eerdere afnames?
- Zijn er verschillen in scores tussen scholen met een verschillend aanbod op het gebied van sociale competentie?

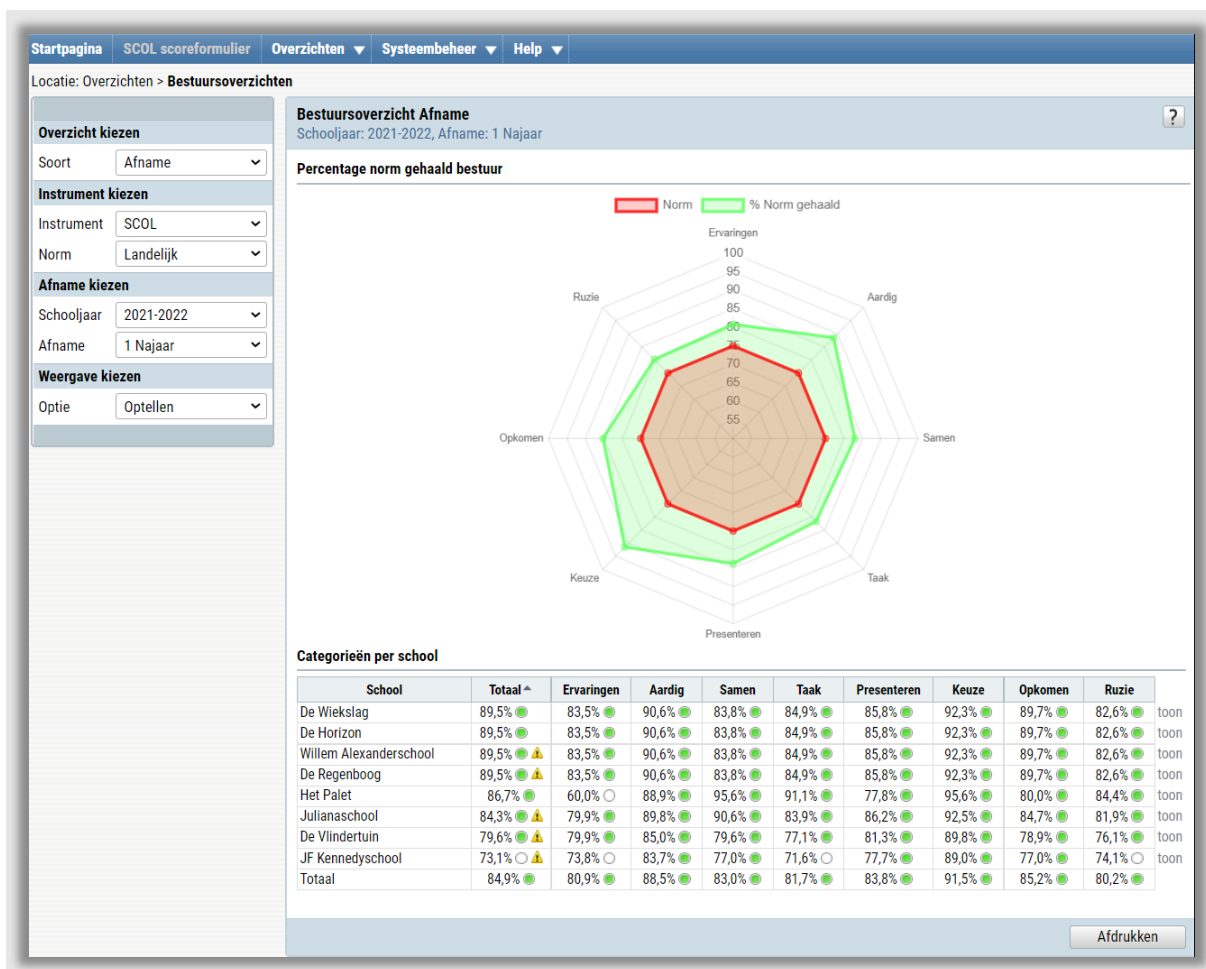
Hierna volgen enkele voorbeelden van hoe u de data kunt duiden.

Bestuursoverzicht Afname

In onderstaand voorbeeld ziet u dat alle scholen de norm halen, behalve de JF Kennedyschool. Deze school scoort met 73,1% onder de norm op de SCOL in zijn totaliteit en specifiek op de categorieën Ervaringen delen, Een taak uitvoeren en Omgaan met ruzie. Om de data van deze school nader te analyseren, klikt u op <toon> aan het einde van de rij. U komt dan in het Schooloverzicht Categorieën per groep. Hier krijgt u informatie over hoe de afzonderlijke groepen van deze school scores en in welke groepen mogelijk iets aan de hand is op het gebied van de sociale competentie.

De knop <Conclusie> geeft per categorie informatie over het aantal groepen dat voldoende scoort. Vervolgens kunt u doorklikken naar Denkvragen en leerinhoud. De toelichting hierbij vindt u in de Handleiding SCOL.

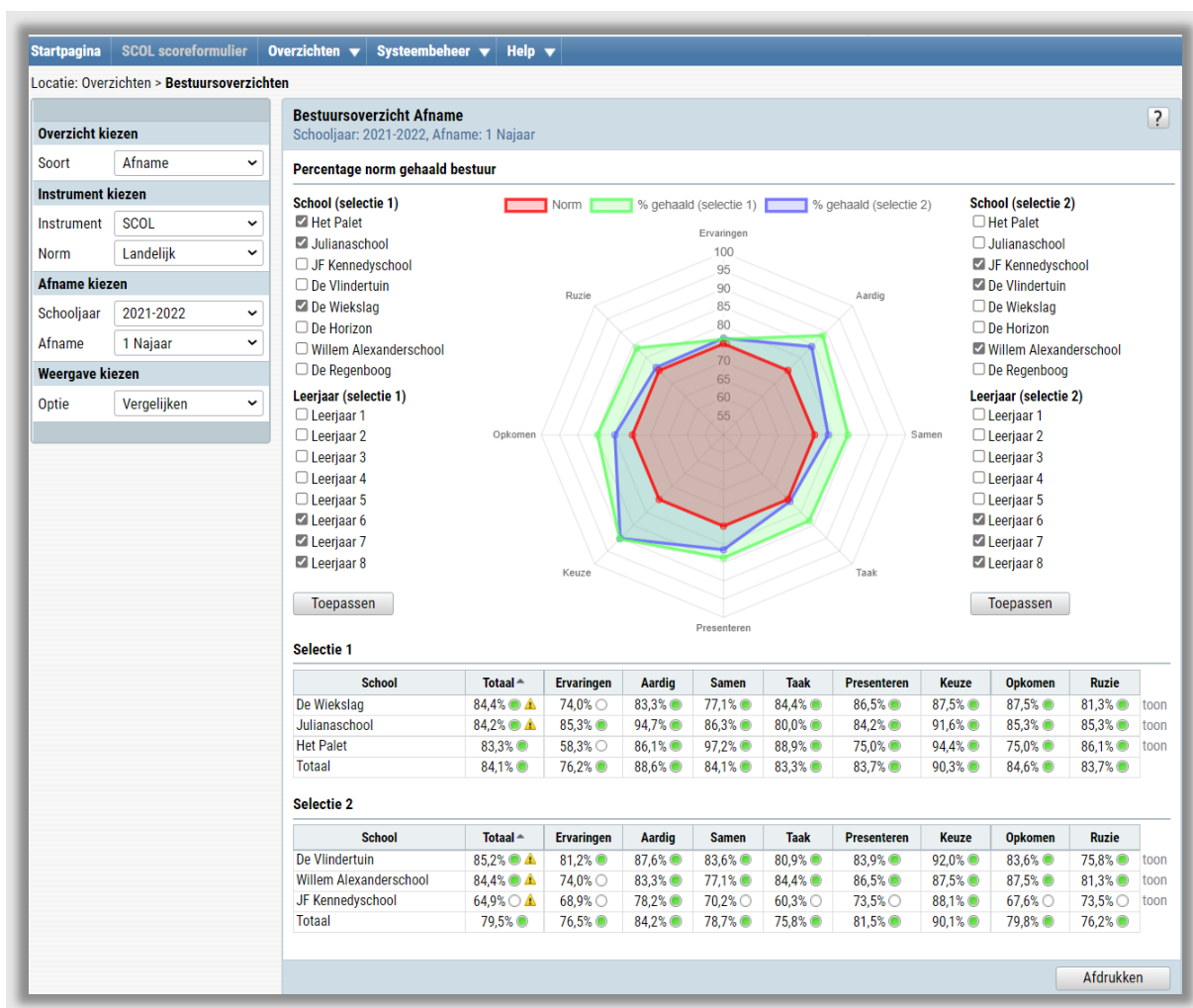

Abbeelding 2. Schermafbeelding Bestuursverzicht Afname, optie optellen.

Clusters van scholen vergelijken

Bij de optie Vergelijken (Weergave kiezen in het menu) heeft u de mogelijkheid om combinaties van leerjaren van twee of meer scholen met elkaar te vergelijken. Zo kunt u bijvoorbeeld scholen met een specifieke doelgroep of verschillende locaties selecteren. U kunt ook de verschillende bouwen of leerjaren binnen één school of een groep scholen met elkaar vergelijken.

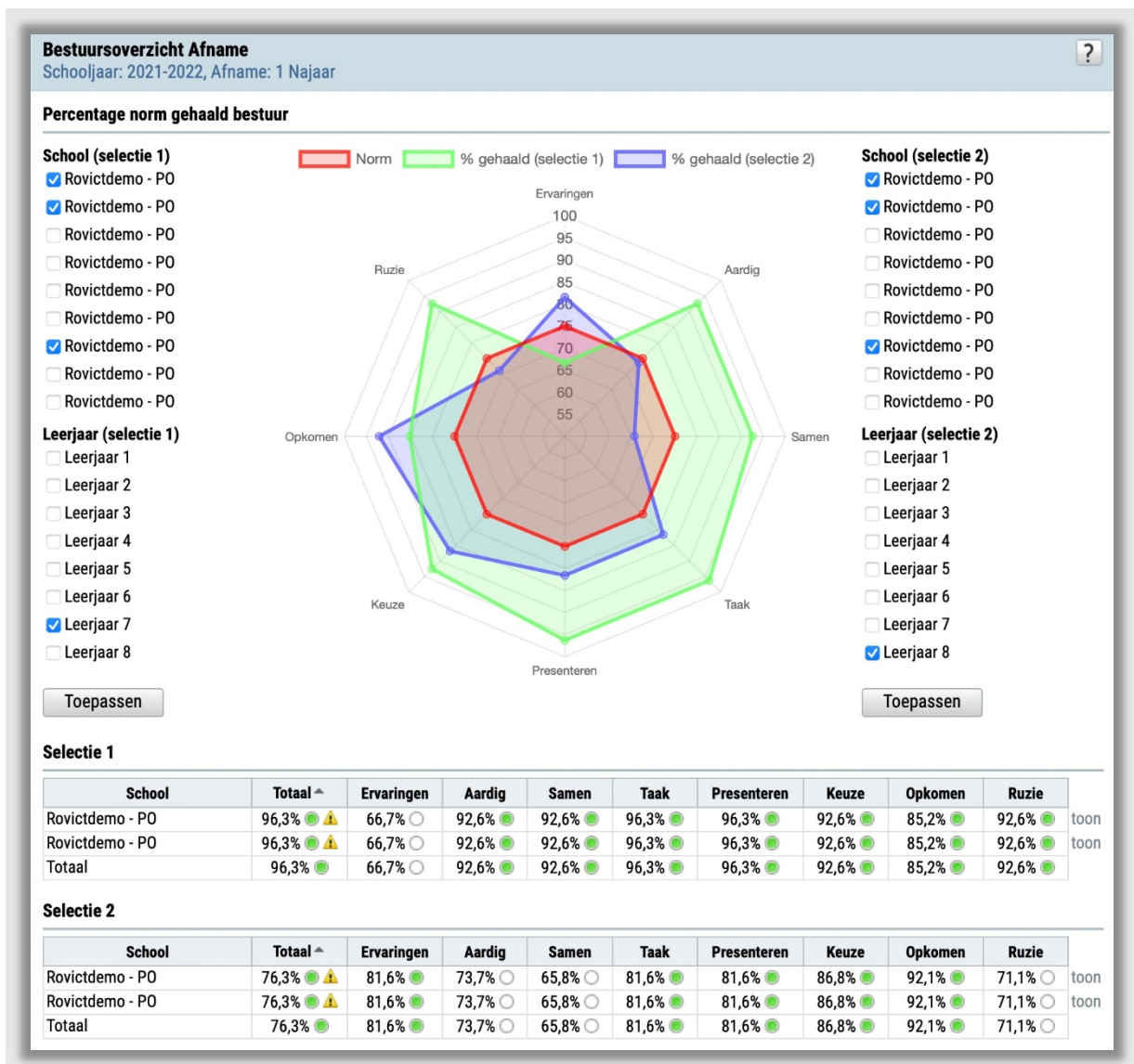
In onderstaande afbeelding worden de bovenbouw van Het Palet, De Julianaschool en De Wiekslag vergeleken met de bovenbouw van De Vlindertuin, De Willem Alexanderschool, en De JF Kennedyschool. U ziet dat de scholen uit selectie 1 hoger scoren dan de scholen uit selectie 2. Beide selecties scoren als geheel boven de norm, maar in selectie 2 scoort één school wel onder de norm van het totaal. Bij enkele scholen staat een uitroepteken naast de totaalscore. Dit betekent, dat niet alle groepen van deze scholen voldoende scoren.

Afbeelding 3. Schermafbeelding Bestuursoverzicht Afname, optie vergelijken.

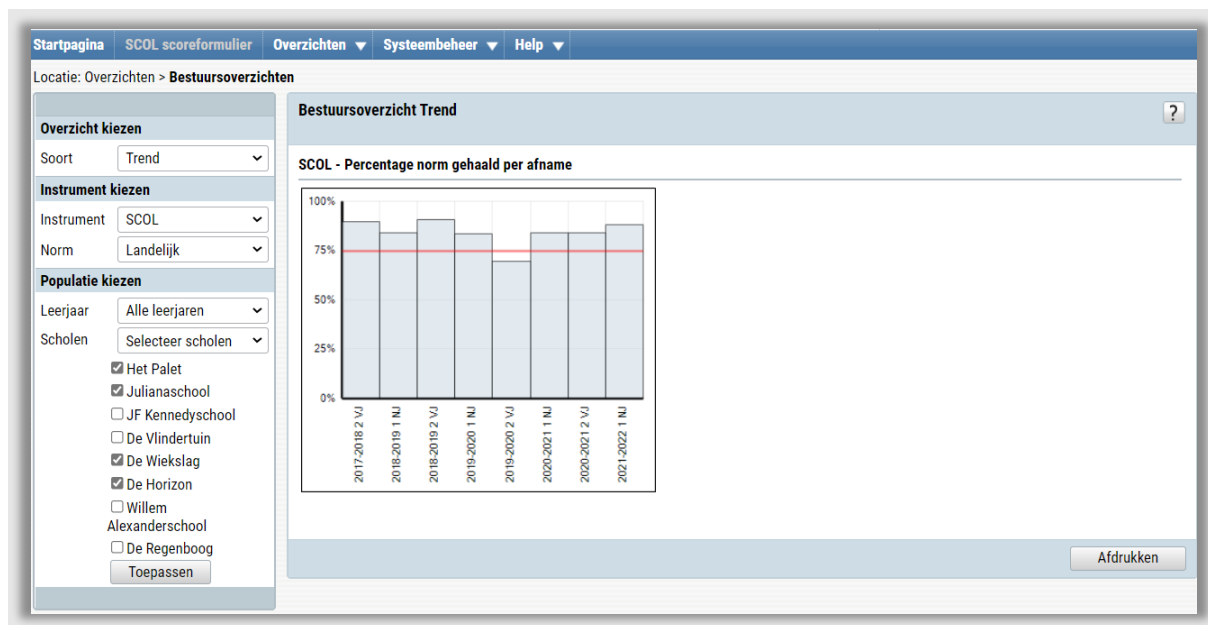
Leerjaren vergelijken

In de afbeelding hierna zijn van drie scholen de leerjaren 7 en 8 met elkaar vergeleken. We zien dat de leerlingen uit leerjaar 8 (selectie 2) een stuk lager scoren dan die uit leerjaar 7. Weliswaar scoren de leerjaren op de totaalscore boven de norm, leerjaar 7 scoort een stuk hoger. Ook op de afzonderlijke categorieën is een groot verschil te zien. De scores op Ervaringen delen blijven ver achter vergeleken met de scores op Aardig doen. U kunt deze scores nader analyseren door de schooloverzichten van de afzonderlijke scholen te bekijken. Daarnaast is het natuurlijk van belang dat u met de scholen in gesprek gaat en overlegt of ze dit beeld herkennen. Het Bestuursoverzicht Trend gebruikt u om te kijken hoe de school door de jaren heen heeft gescoord. Vervolgens bespreekt u met de school of, en zo ja welke acties genomen kunnen worden.

Afbeelding 4. Bestuursoverzicht Afname.

Bestuursoverzicht Trend

Afbeelding 5. Bestuursoverzicht Trend.

3. Doelen

Een ambitie beschrijft op welk moment welk percentage leerlingen welke doelen gaat behalen. Om een ambitie op te stellen beschrijft het bestuur ten eerste wat ze wil bereiken met de scholen en de leerlingen.

De kerndoelen vormen het belangrijkste kader in het onderwijs. De (kern)doelen geven aan wat de school de leerlingen moet aanbieden om zich verder te ontwikkelen, wat het startpunt is in het vervolgonderwijs en om te functioneren in de maatschappij.

De ambitie van het bestuur kan zijn: 85% van onze scholen behaalt de norm of de vastgestelde schoolstandaard. Als een school de norm/schoolstandaard behaalt, betekent dit dat 75% of meer van de leerlingen van deze school op of boven de norm/schoolstandaard van de SCOL scoort.

Scholen waar veel van de leerlingen op of boven de norm scoren, kunnen de schoolambitie naar boven bijstellen. Zij kunnen in de SCOL de schoolstandaard voor het totaal en voor de afzonderlijke gedragscategorieën bijstellen naar boven. Raadpleeg hiervoor de toelichting in de Handleiding SCOL.

Het bestuur uit ons voorbeeld heeft acht scholen. Zeven van de acht scholen haalt de norm, dat is 87,5%. Hiermee voldoet het bestuur aan de ambitie van '85% van onze scholen behaalt de norm'. Met de ene school die laag scoort kan het bestuur in gesprek gaan om de data te analyseren en om tussendoelen te stellen voor deze school. Ook wordt gekeken hoe de school dit kan realiseren. Zijn er bijvoorbeeld schoolbrede afspraken voor gedrag, wordt er planmatig

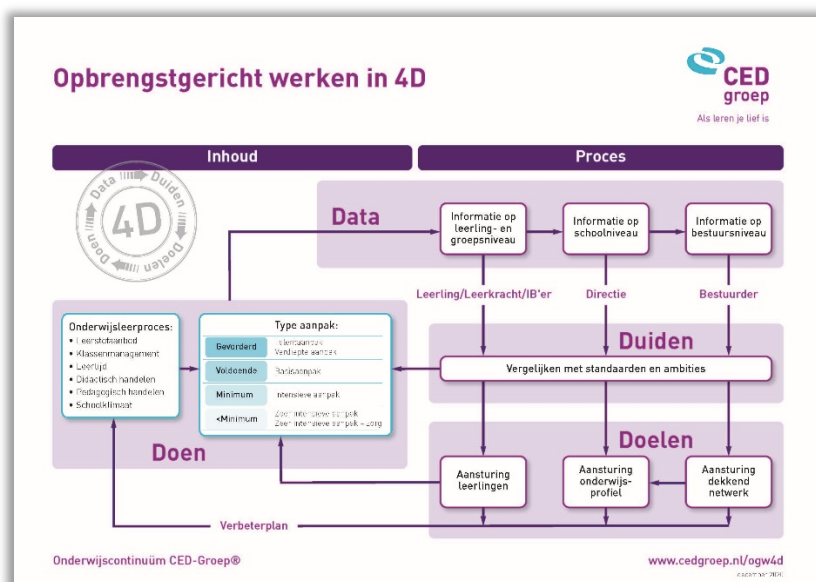
gewerkt aan de ontwikkeling van sociale competentie, gebruikt de school hier een programma voor, wordt dit programma structureel ingezet, kan de school gekoppeld worden aan een hoog scorende school met een vergelijkbare populatie om van deze school te leren?

Het bestuur heeft ook ingezoomd op een aantal scholen om de bovenbouwgroepen met elkaar te vergelijken. Hier zagen we dat de meeste van deze scholen boven de norm scoren, maar dat niet alle bovenbouw groepen van deze scholen voldoende scoren. Het is goed om dit met de scholen te analyseren, te bespreken, er specifieke doelen op te formuleren en mee te denken over mogelijke aanpakken om de doelen te behalen. Dan zijn we in de laatste fase van OGW4D aangekomen, het Doen.

4. Doen

De laatste fase van Opgrenstgericht werken in 4D is Doen. Hier wordt gekeken welke interventies passend zijn om de doelen te behalen. Om de doelen te bereiken spelen interventies per aspect van het onderwijsleerproces een rol:

- Leerstofaanbod
- Leertijd
- Didactisch handelen
- Pedagogisch handelen
- Klassenmanagement
- Schoolklimaat

Afbeelding 6. Onderwijscontinuüm CED-Groep.

Bij het inzetten van interventies is het -vanzelfsprekend- belangrijk dat scholen 'Doen wat werkt'. Het is bijvoorbeeld goed om na te gaan of een aanpak of een programma dat de school gebruikt ook (bewezen) effectief is.

Wanneer de bestuursambitie gehaald is, kan de monitor leiden tot individuele gesprekken met scholen die opvallende scores laten zien en tot het meedenken over school-specifieke aanpakken.

Indien de bestuursambitie niet is behaald, kan de monitor leiden tot een bestuursinterventie voor alle scholen om zich te gaan verhouden tot de norm.

In de publicaties 'Gedrag is een vak' en 'Gedrag is een signaal' (CED-Groep 2016) wordt de opbrengstgerichte werkwijze beschreven voor de leergebiedoverstijgende leerlijnen. De boekjes beschrijven een werkwijze voor het aanleren van gedrag bij leerlingen, ook de leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften op het gebied van gedrag.

Cyclisch proces

Opbrengstgericht werken in 4D is een cyclisch proces. Na de fase Doen begint het proces weer van voren af aan. De scholen verzamelen opnieuw data door de SCOL in te vullen. De SCOL wordt twee keer per jaar ingevuld. Zo meten de school en het bestuur het effect van het handelen en het aanbod. Op deze manier blijft de school, maar ook het bestuur sturen op het bereiken van de school- en de bestuursambities.

Literatuur

E. van Efferen & H. Bijl (2016). *Gedrag is een signaal*. Rotterdam, CED-Groep, Uitgeverij.

A. Machielsen, R. van der Sar, E. van Efferen, H. Bijl (2016). *Gedrag is een vak*. Rotterdam, CED-Groep, Uitgeverij.

Expertteam OGW4D CED-Groep, redactie: T. Wally, M. Goudswaard, K. van Breugel (2021). *Opbrengstgericht werken in 4D. Zo verbeter je onderwijs planmatig*. Rotterdam: CED-Groep, Uitgeverij.